

Durmuş Hocaođlu

Cihan Hâkimiyeti ve Üniversalist Devlet Doktrini

Muhalif, Yıl: 1., Sayı: 21., 09.06.2000-15.06.2000., s.11

Durmuş Hocaođlu, *Muhalif* Yazıları Sıra No: 20

Künye:

- Hocaođlu, Durmuş., “Cihan Hâkimiyeti ve Üniversalist Devlet Doktrini”., *Muhalif*, Yıl: 1., Sayı: 21., 09.06.2000-15.06.2000., s.11

Kökeni çok eski olan, **Üniversalist Devlet Doktrini** olarak da adlandırılan bu siyâset doktrini, hemen bütün çağlar boyunca Türk siyâset felsefesinin, Türk Milleti’ni, bütün Arz’ı idâre etmekle yükümlü ve görevli addetmesi anlamındadır. Diğer bir ifâde ile, “*bütün kürre-i arzı Türklerin mülkü ve bütün akvam-ı beşeri de Türk devletinin tebaası olarak görmek*” olarak da özetlenebilecek olan “**Üniversalist Devlet**” [Cihanşümül Devlet, Evrensel Devlet, Kâinat Devleti] anlayışı, aynı zamanda bir “**Siyasî Monizm**” anlayışı da sergilemektedir. Buna göre, Türk Yurdu, nasıl ki Dünya Kâinat’ın merkezinde ise, Türk Yurdu da fizikî olarak Dünya’nın (Arz’ın) merkezindedir; o halde, Arz’ı idâre etmek de Türkler’in vazîfesi ve hakkı olsa gerektir.

★★★

Her cemiyette olduğu gibi, Türklerde de insan küresinin “biz” ve “biz olmayanlar” diye kabaca ikiye taksim olunduğunu söyleyebiliriz; Romalıların Romalı olmayan herkesi *barbar*, Arapların Arap olmayan herkesi *acem* şeklinde tanımlamaları gibi, Türkler de Türk olmayanları “tat” şeklinde tanımlarlardı ki bu tanımlama, aynı zamanda kendisini — “Biz” küresini — yüceltmenin ve diğerlerini — “Biz-olmayanlar” küresini — itmenin de bir ifâdesidir. Buna göre, Türkler, kendilerini diğer milletlerden ayırmakta ve kendilerini, “tatları idâre etmekle hem mükellef ve hem de hak sâhibi” addetmektedirler. Üniversalist Devlet doktrininin ve Cihan Hâkimiyeti ideaklinin itici motorlarından birisi budur: Üstünlük duygusu.

Bunun yanında, “*atlı-göçebelik hayatı*”nın, “**At ve Demir Kültürü**”nün ve diğer coğrafi şartların tazyiki ile Türkler, diğer kavimlerden, hem ziraatçı toplumlardan ve hem de atsız-demirsiz göçebelere farklılaşmaktadır ki bu farklılık, onların dâimî sûrette hareket hâlinde olmak ve kudretli devletler kurmalarının da en önemli sâiklerinden olmuştur. Arnold Toynbee tarafından, insan mahâretinin bir zaferi olarak tavsîf edilen “**atlı göçebe hayatı**”, toprağa bağlı, bu sebeple sırtında yük bulunan, rutin, tek-düze ve statik bir hayat yerine dinamik ve akıcı bir hayat, bir var-oluş tarzı (modus vivendi) demektir. Bunun yanında, birtakım iktisâdî ve coğrafi âmillerin tesiri ve zorlaması ile savaşçılık ve fetihçilik eğilimleri de bir zarûret

şeklinde eklenince ve bu eklentilere, çağı için karşı konulamaz üstünlükteki bir teknoloji ürünü demek olan “demir silahlar” ve “at” eklenince işte o zaman o bozkır toplumu bu dinamizmlerini bir lav akıntısına dönüştürebilmektedir. Kısaca “**Cihan Hâkimiyeti**” dediğimiz ideanın maddî şartlarının ve esbâbının birkısmı da bunlardır.

Bu sebeplere, yine onlarla ilintili olan bir başka âmilin de katılması gerekecektir: Devlet’in kutsal ve transandantal keyfiyeti.

İzleri bugün dahi kuvvetli bir şekilde toplumumuzda devam etmekte olan tarihî geleneğimiz, “Devlet”i ve onun başında bulunan kişiyi, yâni Devlet Başkanı’nı; daha genel bir ifâde ile, “Yönetici, Buyurgan Güç”ü yüceltmektedir; hattâ bu yüceltme bazan çok aşırı bir hadde dahi varabilmektedir. Machiavelli’nin ifâdesiyle, Türkler, ele geçirilmesi zor; fakat bir defa ele geçirildikten sonra idâresi kolay olan bir millettir: Çünkü Devlet, kutsaldır ve Devlet Erki de hem dünyevî ve hem de uhrevî bakımdan korku ve ümîd taşıyan bir dev güçtür. **Devlet**, kendisinden ‘çok şey’ beklenen; en üst, en büyük, en yüce, ulular ulusu ve rakipsiz tek ve biricik içtimâî müessesedir. Fakat bâzan bu tavsîf dahi yetmez: Devlet, öyle haller olur ki, kendisinden sâdece “çok şey” değil, “her şey” beklenen; en üstün, öylesine üstün ki “transandantal” olarak nitelendirilebilecek bir güçtür; bir anlamda bir “yeryüzü tanrısı”dır; Devlet, *toplumun ve hattâ tabiatın dahi fevkinde olan müteal bir varlıktır.*

Bu îtibarla Devlet kademesinde olan, Devlet gücünden pay alan kişiler ona olan yakınlıklarına göre onun bu yüceliğinden de pay alacaklardır ve, tabîî olarak bu payın azamî kısmı, ona en yakın kişi oğlu olan devlet başkanının olacaktır. **Devlet Başkanı**, Devlet ile en ziyâde eklemelenmiş olduğu için, Devlet’in bu müteal konumundan en fazla hissedar olan kişidir. Hassaten eski devirlerde, Devletin en üst noktadaki temsilcisi olan devlet başkanı hemen-hemen devletin bu hükmî şahsiyeti ile özdeşleş(tir)miş ve bir bakıma da adetâ “*impersonel (gayri şahsî)*” “*beşer-üstü*” bir beşer olarak telâkkî edilmiştir.

Devlet’in aşırı derecede önemleştirilmesi ve aşırı derecede yüceltilmesi keyfiyeti, Devlet ile birlikte, onunla adetâ aynıleşen Devlet Başkanı’nın (Hükümdar’ın) da aşırı tâzîmini intac etmiştir ki onun da netîcesi, bu kişinin, yâni devlet reisinin “*ancak ilâhî menşeli olabileceği*” fikri olmuştur. Vâkıa bu takdîs, en aşırı şekli olan — İsbâ Nebî örneğinde görülmüş olduğu üzere — bir “te’lih” (ilâhlaştırma, tanrılaştırma, deification) sınırına hiç bir zaman varmamış, hiçbir zaman bir tanrı-krallık mevcut olmamıştır; ama yine de bir takdîs (kutsallaştırma) açıkça zâhirdir.

Nitekim, Müslümanlık öncesinde olduğu gibi sonrasında da hemen bütün Türk hânedanları meşrûiyet senedi olarak kökenlerini — gerçekte ilgili olsun ya da olmasın — bütün Türklerin “ata”sı addedilen Oğuz Han’a isnad ettirmek mecbûriyetinde kalmışlar ve hakîkaten bu hususu ciddî anlamda bir mecburiyet kabul etmişlerdir. Zira, bir önceki yazımızda da bahsedilmiş olduğu gibi, Oğuz Han’dan gelmeyen bir hânedan meşrû addedilmemektedir. Filhakika bugün artık bilinmektedir ki sahih bir şecerenin mevcut olmaması durumunda şecere ihdas etme cihetine gidilerek soy ağaçları şu veya bu şekilde Oğuz Han ile irtibatlandırmaya çalışılmıştır. Osman Turan’ın ifâdesiyle:

“Bütün oğuzların Oğuz Han’a ve Afrâsyâb’a nisbeti tabîîdir. Nitekim Hristiyan kaynaklarında, halifeye gönderdiği bir mektupta, Tuğrul Beğ’in kendisini Hun hükümdarları soyuna bağladığına dair rivâyet de bu mahiyettedir. Selçukluların Gaznelileri kölezâde ve kendilerini de pâdişahzâde saymaları bütün oğuzlar gibi onların da destanî Oğuz Han evlâdı oldukları an’anesine sadakat gösterdiklerini ifade eder.”

Halbuki, bundan önceki yazımızda da söylemiş olduğumuz gibi, beri yandan Oğuz Han’ın oğullarının anası, Oğuz Han’a “gökden” bir hediye olarak Tanrı tarafından lûtfedilmiştir ki bu itikad, Türk devlet başkanlarının semavî ve ilâhî kökenlilik iddialarının temellerindedir. Bu sebebe binâen onlar, yâni bir bakıma adetâ Devlet ile aynıleşmiş olan “Üstün Yöneten Güç” (Sovereign Power), “**Kut Sahibi**” olup tebaaları üzerinde “**Tam Otorite’ye Malik**”tirler.

Cihanşümûl Devlet anlayışı, *Gök-sel/Tanrı-sal kökenli*, milletin babası, tam ve mutlak otorite ile donatılmış, kendisine Tanrı katından Kut bahşedilmiş, “kutlu” devlet başkanlarının sevk ve idâresi altındaki Türk Budunu’na, Kut’un ihsan edildiği Tanrı katından vazîfe olarak tevdi edilen ve o sebebe binâen kaçınılamaz bir ‘kutsal vecîbe’ olan **Dünyayı İdare Etmek** yükümlülüğünün siyâsî ifâdesidir. Bu, meselenin *psişik/metafizik* yanı olup, *sosyo-ekonomik/fizikî* yanı ise, bundan önce kısaca özetlemeye çalıştığımız coğrafi ve iktisâdi şartlar, göçebe/yarı-göçebe hayatı ve savaşçılık geleneği’dir.

Üniversalizm anlayışının eldeki mevcut kaynaklara dayanarak en eski izlerini **Oğuz Kağan Destanı**’nda bulmaktayız. Burada Oğuz Kağan, **“Ben Uygurların kağanıyım ve yeryüzünün dört köşesinin kağanı olsam gerektir”** demektedir. Bu, çok açık bir dünya hâkimiyeti idealidir. Kültigin Kitabesi’ndeki şu ifâdeler de bu fikri teyid ve tasdik etmektedir:

“Babam Hakan kırkyedi kez sefer etmiş, yirmi kez savaşmış. Tanrı öyle buyurduğu için, devletliyi devletsiz bırakmış, hakanlıyı hakansız bırakmış, düşmanları bağımlı kılmış, dizlilere diz çöktürmüş, başlılara baş eğdirmiş”/.../ “Ey Türk Oğuz Beyleri ve halkı, işitin! Üstte gök çökmedikçe, altta yer delinmedikçe, ey Türk halkı, senin devletini, törelerini kim yıkıp bozabilirdi?”/.../“Üstte mavi gök (KÖK TENGRİ), altta da yeryüzü yaratıldığında, ikisinin arasında insanoğlu (kişioğlu) yaratılmış. İnsan oğullarının üzerinde de atalarım, dedelerim Bumin Kağan, İstemi Kağan hükümdar olarak tahta oturmuş. Tahta oturarak, Türk halkının devletini ve törelerini yönetivermiş ve düzenleyivermişler. Dört bucak hep düşman imiş. Ordular sevk ederek, dört bucaktaki halkları hep almış, hep kendilerine bağımlı kılmışlar. Başlılara baş eğdirmiş, dizlilere diz çöktürmüşler.”

“Cihan Hâkimiyeti Doktrini”nin Türk siyaset anlayışındaki yerinin ehemmiyeti, büyük siyâset felsefesi eseri, hikmetli kitap Kutadgu Bilig’de vurgulanan ifâdelerde de açıkça görülmektedir:

“Büyük Tavgaç Buğra Han dünyaya hâkim oldu”; “Hakan tahta oturunca, dünya asayiş buldu: bundan dolayı dünya ona şâhâne hediyeler gönderdi”; “...Tonga Alp Er... / İranlılar ona Efrâsiyâb derler; bu Efrâsiyâb akınlar salıp ülkeler zaptetmiştir”; “Dünyaya hâkim olmak ve onu idare etmek için, pek çok fazîlet, akıl ve bilgi lâzımdır”; “Bu cihana hâkim olmak için bin türlü fazîlet gerek”; “Dünyaya hâkim olana binlerce fazîlet lâzımdır; o bunlar ile eli-günü idare eder.”

Bu siyaset doktrini asırlar boyunca nesilden nesile aktarılmış ve meselâ Batı Hunları tarafından Avrupa’ya da taşınmıştır. Gök-Türk hükümdarı İstemi Kağan, Bizans imparatoru Justinus’un elçisi Zemarkos’a, *“atalarımızdan işittik ki Garp İmpararorluğunun (Roma-Bizans) elçileri geldiği zaman bu, bizim için, artık yeryüzünü feth ve istilâ edeceğimize delâlet eder”* demiştir.

Cihan Hâkimiyeti veya diğer adıyla **Üniversal Devlet** doktrini, İslâma girişten sonra da, Türklerin indindeki değerini korumaya devam etmiştir. Hattâ buna, **“İ’lâyı Kelimatu’llah”** misyonu da yüklenmek sûretiyle İslâmleştirilerek daha da kutlu bir şekle dönüştürülmüş, mânâ ve muhtevası da çok daha ileri seviyede zenginleştirilmiştir. Meselâ Selçuklu sultanı Melikşah, 400.000 olan ordu mevcudunu 70.000’e indirmek istediğinde, vezîri Nizâmül-Mülk, bu sayının azaltılması değil bilâkis artırılarak en az 700.000’e çıkarılması gerektiğini söyleyerek hükümdara îtiraz etmiştir. Nizâmül-Mülk’ün îtiraz gerekçesi şudur: *Dünyayı fethetmek için daha ziyade askere ihtiyaç vardır.* Çünkü, ona göre, “dünyanın efendisi” olan Sultan Melikşah, Afrâsiyâb (Oğuz Han) neslindedir ve Arz’ı idâre etmek vazîfesi onun omuzlarındadır. Nitekim, Sultan Melikşah da , bir Avrupalı elçiye, *“bizler hâlis*

müslümanlarız; bid'at nedir bilmeyiz. Bütün Arz bizim mülkümüz ve bütün ülkeler de vilâyetlerimizdir” demiştir ki aynı fikrin deklare edilmesinden başkası değildir. Bu ifâdeler, bir kolonyalist istilâ veya salt bir dünyevî fütûhattan ayrı ve farklı olarak, Oğuz Han nesebine olan bağlılığın ve ondan tevârüs edilen “Cihân'a hâkim olma” idesinin İslâmî idealler ile nasıl mecz edildiğini ve ulvî bir ‘cihan hâkimiyeti’ idealinin zaman içerisinde nasıl tekâmül etmiş olduğunu açıkça göstermektedir.

Hâsılı bu siyâset doktrini bütün Türk tarihi boyunca kuvvetli bir an'ane, hattâ an'aneyi de aşarak bir **“töre”** şeklinde devam etmiş ve Osmanlı İmparatorluğu'na da intikal etmiştir; bu hususta sâdece, Osmanlı sultanlarının **“Pâdişâh-ı Cihân”** ünvanları dahi kâfi derecede kuvvetli bir kanıt olarak ileri sürülebilir.

